

Välitä, muista – ennakoi.

LIIKENNETURVA

Myönteinen vuorovaikutus liikenteessä

Jyrki Kaistinen, Liikenneturva

23.05.2019

Itä-Suomen liikenneturvallisuusfoorumi, Mikkeli

NÄE IHMINEN LIIKENTEESSÄ

Tavoite

- ▼ Nostaa keskusteluun liikenteen yhteisöllinen luonne ja omassa lähiverkostossa vaikuttaminen.
- ▼ Edistää liikenteen myönteistä vuorovaikutusta eli luoda kulttuuria, jossa syntyy hyvien tekojen aaltoja ja kierteitä.
- ▼ Purkaa liikenteen tulkintavirheitä ja inhimillistää muita liikkujia: kaikki liikkujat tavallisia ihmisiä arjen toimissaan.
- ▼ Vähentää negatiivisten tunteiden ohjaamaa huonoa käyttäytymistä.
- ▼ Tuoda nollavisio takaisin keskusteluun ja koko kansan tavoitteeksi, muuttamalla se henkilökohtaiseksi: ”Jotta sinun perheestäsi ei kukaan kuolisi tai loukkaantuisi vakavasti liikenteessä.”

Nollavisio

▼ <https://www.youtube.com/watch?v=EYhom4FQLs8&index=0&list=PL0McFvjKHj-Cwiwu4yWj4doKS4spyCBK6>

Käyttäytymisen kolmijako

- ▼ **Suunniteltu käyttäytyminen** on tietoisesti valittua toimintaa. Vaikuttamiskeinot liittyvät toiminnan suunnitteluun: Lähde ajoissa ja päätä etukäteen miten tänään ajetaan, älä pelkästään reagoi ympäristöön; Rauhallisen, sujuvan reitin ja matka-ajan valinta; Ennakointi kaikessa toiminnassa; Ennakoivan ajon koulutus.
- ▼ **Impulsiivinen, emotionaalinen käyttäytyminen** kuvaa reagointia muutokseen. Vaikuttamiskeinot liittyvät tunteiden hallintaan: Tunnekuuhu menee ohi nopeasti, jos sitä ei jää märehtimään; Opettele ajatustapoja, joilla yllätykseen ja toisten törttöilyyn ei tule reagoitua voimakkaasti, vaan vaikka huumorilla.
- ▼ **Automatisoituneet tavat** kuvaavat pitkälle opittuja toimintoja. Vaikuttamiskeinot liittyvät uuden oppimiseen ja huonojen tapojen korvaamiseen paremmilla: kilpailuhaasteita, kokeile uutta tapaa seuraavat 30 päivää.

Näkökulmat hankkeen taustalla

- ▼ Hankkeen pohjaksi koottiin tutkimuksista 14 näkökulmaa:
  - ▼ Positiivisten kierteiden synnyttäminen negatiivisten sijasta
  - ▼ Automaattisten tapojen muuttaminen
  - ▼ Attribuutiot eli toisten toiminnan syiden tulkinta
  - ▼ Tunteiden hallitseminen
  - ▼ Empatiaan vaikuttaminen
  - ▼ Päätöksenteon tukeminen
  - ▼ Motivaatio
  - ▼ Muutoksenhallinta
  - ▼ Liikennekulttuurin ja trendien syntyminen
  - ▼ Reaaliaikainen toiminnan palaute
  - ▼ Töytäisy eli nudget
  - ▼ Personoitu kampanjointi
  - ▼ Vaikeasti tavoitettavat kohderyhmät
  - ▼ Oivaltamisen tukeminen

Pääteemat

- ▼ Kirjallisuuden perusteella tunnistetut 14 näkökulmaa muokattiin kolmeksi pääteemaksi eli 3T:

Tavat, Tunteet, Tulkinnat

- ▼ Tapoja pystyy muuttamaan
- ▼ Tunteita voi hallita
- ▼ Toisten toiminnan syitä voi tulkita positiivisemmin ja lisätä samalla myötätuntoa kanssakulkijoita kohtaan

è Kaikilla näillä yhdessä vaikutetaan oman sosiaalisen lähiverkoston toimintaan liikenteessäkin ja ne heijastuvat usein verkostosta myös takaisin.

Tapoja pystyy muuttamaan

- ▼ n. 40 % päivittäisestä toiminnasta automatisoituneita tapoja, eikä todellista päätöksentekoa.
- ▼ Selviytymisen kannalta automaattiset tavat hyvin hyödyllisiä, koska vapauttavat resursseja muuhun toimintaan. Jos joka asiassa tehtäisiin tietoinen päätös, ylikuormittuisi nopeasti.
- ▼ Tavan muodostuminen kestää päivittäin toistettuna 20-80 päivää, riippuen kuinka monimutkaisesta toiminnasta on kyse.
- ▼ Tapojen muutokset ovat yksilöllisiä: mikä elämäntilanne, mikä palkitsee, mistä näkökulmasta asiaa katsoo, mitä ympäristössä tarjolla jne.
- ▼ Hyviä tilanteita tapojen muutoksille ovat isot elämänmuutokset: muutto, työpaikan vaihto, perheen perustaminen, muut sosiaalisen ympäristön muutokset.
- ▼ Elämäntapamuutos puolessa vuodessa, yksi pääaihe kuukaudessa kohteeksi: perhe, työ, harrastukset, terveys, talous, syöminen, nukkuminen.

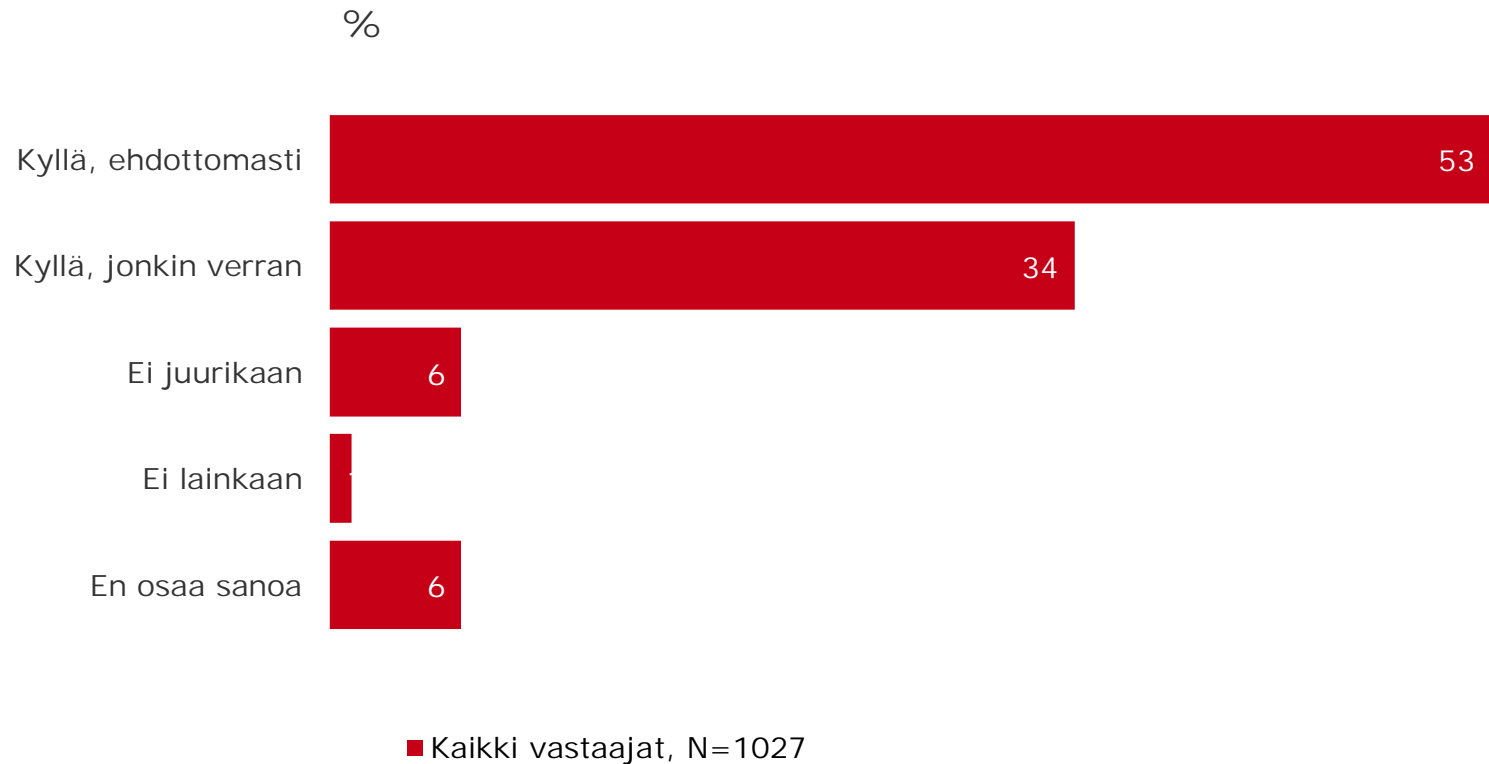

Muutosmalli tavoille

- ▼ Tunnista rutiini:
  - ▼ ”Ajan lievää ylinopeutta jatkuvasti.”
- ▼ Testaa, mikä siinä toimii palkkiona:
  - ▼ ”Heikko tunne siitä, että pääsen nopeammin perille?”
- ▼ Eristä toiminnan aloittava vihje:
  - ▼ ”Kiireen tunne.”
- ▼ Tee suunnitelma muutokselle:
  - ▼ ”Lähden viisi minuuttia aiemmin liikkeelle.”

Positiivinen palaute liikenteessä kannustaa toistamaan tai jatkamaan toimintaa

▼ Jos sinua kiitetään tai kehuaan liikenteessä, kannustaako se vastaavaan toimintaan jatkossa?

Tavat

▼ <https://www.youtube.com/watch?v=K2oRV31VMx0&index=1&list=PL0McFvjKHj-Cwiwu4yWj4doKS4spyCBK6>

Tunteita voi hallita

- ▼ Tunne on osa tiedonkäsittelyjärjestelmää, teorioiden mukaan ensimmäinen vaihe, jossa nopeasti ja automaattisesti reagoidaan neuvotellaanko, paetaanko vai taistellaanko. Sen jälkeen vasta toisessa vaiheessa tietoisesti ja tiedollisesti tulkitaan, mistä on kyse.
- ▼ Positiiviset tunteet laajentavat näkökulmia, tekevät vastaanottavaisemmaksi uusille ideoille, lisäävät luovuutta ja pyyteettömyyttä, parantavat ongelmanratkaisua ja pidentävät elinikää. Lisäävät myös win-win ajattelua, jossa kaikki voittavat.
- ▼ Negatiiviset tunteet tarkentavat näkökulman uhan kohteeseen ja valmistavat pakenemaan tai taistelemaan. Toimivat, jos pitää tunnistaa tarkasti mikä vialla ja korjata tilanne. Lisäävät nollasumma ajattelua, jossa vain häviö ja voittaja.
- ▼ Minkä tahansa mieltä parantavan menetelmän tunnevaikutus laimenee nopeasti, minkä takia menetelmää pitää vaihtaa usein.
- ▼ Positiiviset tunteet laimenevat yleensä nopeammin kuin negatiiviset.
- ▼ Tunnekuuhu, esim. pelästymisen, menee nopeasti ohi, jos sitä ei jää märehtimään. Helpoin menetelmä on hengittää syvään, laskea kymmeneen ja kiinnittää huomio muualle, jos se on tilanteessa mahdollista.

Suuttumus tai ärtymys saa useimmin pyrkimään pois tilanteesta. Reilu kolmannes ei anna suuttumuksen vaikuttaa ajotapaansa. Noin joka neljäs vilkuttaa valoja tai soittaa torvea.

▼ Miten suuttumus tai ärtymys vaikuttaa ajamiseen?

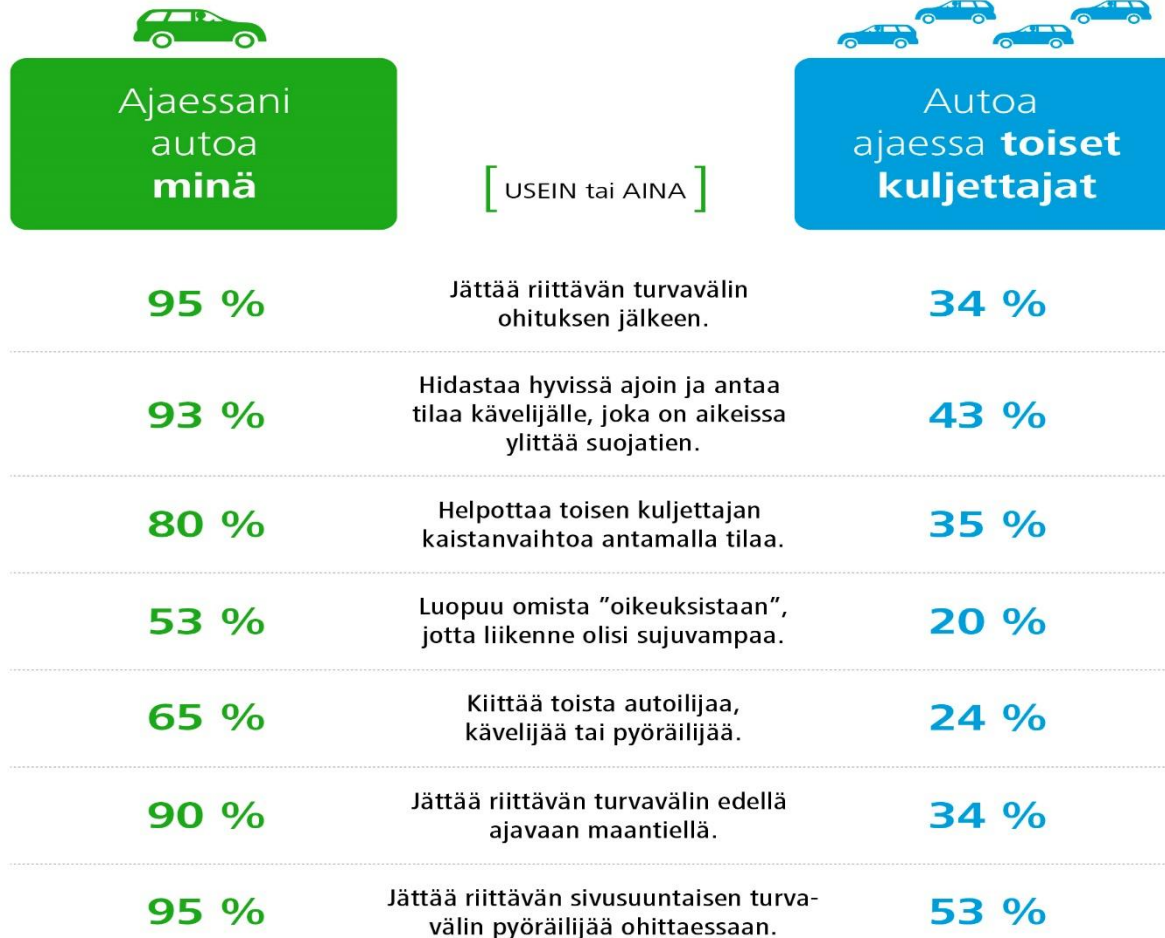

Tunteet

▼ <https://www.youtube.com/watch?v=yh6vjtZfb3c&list=PL0McFvjKHj-Cwiwu4yWj4doKS4spyCBK6&index=3>

Toisten toiminnan syiden tulkintaa muuttamalla voidaan lisätä myötätuntoa

- ▼ Attribuutiot tarkoittavat tulkintoja toisten tekemien asioiden syistä.
- ▼ Toisiin liikkujiin liitetään jatkuvasti ominaisuuksia, joista ei voi oikeasti olla mitään tietoa, vaan ne ovat oman mielikuvituksen tuotetta.
- ▼ Autoillessa suurin osa tavallisista kommunikation vihjeistä (eleet, ilmeet, lauseet, äännähdykset) jäävät näkymättömiin, jolloin kommunikation sisältöä ja sävyä on mahdoton tulkita.
- ▼ Kasvot näkyvillä kulkevia liikkujia kuvataankin inhimillisemmin kuin muita.
- ▼ Oma toimintaa tulkitaan usein ulkoisista, tilapäisistä ja muiden toimintaa sisäisistä, pysyvistä syistä johtuvaksi.
- ▼ Koska toisten toiminnan todellisia syitä ei usein tiedetä, on oman itsen kannalta edullisempaa tulkita niitä neutraalisti tai positiivisesti, pysyä näin hyvällä mielellä ja välttää turhat kiukustumiset.

 Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

Lähde: Liikenneturva ja Kantar TNS Oy 2017. Autoilevat vastaajat, n=1212

Empatian lisääminen tulkintoja muuttamalla

- ▼ Empatia vaihtelee eli siihen voi myös vaikuttaa: esim. empatiakyvyn muuttumista iän myötä on testattu tutkimuksessa, jossa eri-ikäiset nuoret joutuivat tunnistamaan tunteita kuvissa esiintyvien kasvojen ilmeistä. Murrosikäiset menestyivät testissä huonommin kuin 11-vuotiaat, mutta kyky palautui taas 20 ikävuotta lähestyttäessä.
- ▼ Empaattisuuden lisääminen lääketieteen opiskelijoiden koulutuksessa perustuu erilaisiin näkökulmanvaihtoharjoituksiin: esseitä potilaan näkökulmasta, roolipelejä, kommunikointikoulutusta, ikääntymispeli.
- ▼ Virtuaalilasit, joissa kahden henkilön näkökulmat vaihdettu keskenään, lisäsivät empatiaa.
- ▼ Ahdistus ja yllättyneisyys lisäävät tilanteiden näkemistä vain omasta näkökulmasta ja vähentävät toisten näkökulmasta näkemistä.
- ▼ Kykymme empatiaan on siis selkeässä suhteessa koettuun kuormitukseen, kiireellisyyteen ja stressiin: mitä enemmän oma toiminta vie kapasiteettia, sitä vähemmän on kapasiteettia jäljellä ottaa muita huomioon.
- ▼ Yksinkertainen tapa lisätä empatiaa liikenteessä on ennakoida kiireen tuntu pois. Helpoimmin se onnistuu lähtemällä ajoissa liikkeelle, jolloin kiirettä ei pääse edes syntymään.

Tulkinnat

▼ https://www.youtube.com/watch?v=kY_7PHOey94&list=P_L0McFvjKHj-Cwiwu4yWj4doKS4spyCBK6&index=2

Kampanjan viestintä

- ▼ www.liikenneturva.fi/naeihminen
- ▼ #näeihminen #liikenteentapahaaste
- ▼ Kampanjaelokuva televisiossa viikot 13-14/2019 ja elokuussa uudestaan
- ▼ 4 lyhytelokuvaa kotisivulla ja youtube-kanavalla: Nollavisio, Tavat, Tunteet, Tulkinat
- ▼ Tiedotteet ja liikennevinkit gallup tuloksista
- ▼ Tapahaastepyörä tilaisuuksiin ja tapahaastekone kotisivulla erikseen kulkumuodoittain (autoilija, pyöräilijä, kävelijä, julkinen liikenne):
<https://www.liikenneturva.fi/fi/eri-ikaisena/tyoliikenne-0>
- ▼ Liikennekäyttämisen tietosivut:
<https://www.liikenneturva.fi/fi/liikenteessa/liikennekayttaytyminen>
- ▼ IGTV Saulilla on asiaa:
<https://www.facebook.com/Liikenneturva/videos/vb.388654751060/277118379883827/?type=2&theater>
- ▼ Podcastit liikennekäyttämisestä elokuussa 2019

Kampanjafilmi

▼ <https://www.youtube.com/watch?v=TJS4YoNrHv0&list=PL0McFvjKHj-Cwiwu4yWj4doKS4spyCBK6&index=2>

"KOVAN KUOREN
ALTA LÖYTYY
INHIMILLISYYS."

NÄE IHMINEN LIIKENTEESSÄ

Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

"SÄIKÄHDYS,
RISTIRIITA, SOVINTO.
KASVUTARINAN AINEKSET."

NÄE IHMINEN LIIKENTEESSÄ

Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

Välitä, muista – ennakoi.

LIIKENNETURVA

www.liikenneturva.fi